

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Florasında Baklagiller (*Fabaceae* Lindl.) Familyasından Nesli Tehlike Altında Olan Türler

Enver İBRAHİMOV¹ Hamida SEYİDOVA¹

¹Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümü Bioresurslar Enstitüsü, Nahçıvan, Azerbaycan

(İlk Gönderim / Received: 06. 05. 2020, Kabul / Accepted: 20. 07.2020, Online Yayın / Published Online: 27. 07. 2020)

Anahtar Kelimeler:
Biyolojik çeşitlilik,
Endemik,
Fabaceae Lindl.,
Tehlike kategorileri

Özet: Bu çalışma Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti arazisinde baklagiller (*Fabaceae* Lindl.) familyasında endemik ve endemik olmayan nadir bitkilerin saptanması amacıyla 2014-2018 yılları arasında yapılmıştır. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nde yapılan floristik çalışmaların ve Azerbaycan Florası'nın taranması sonucunda 170 familya, 874 cinse ilişkin 2835 tür saptanmıştır. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti florasında baklagiller 46 cinse ait 258 tür ile temsil edilmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda *Fabaceae* Lindl. familyasından olan 15 türün nadir ve nesli tehlike altında olduğu dikkate alınarak Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Kırmızı Kitabı'na dahil edilmiştir. Bunlardan 6'sı endemik, 9'u endemik olmayan toplam 15 adet nadir bitki taksonu IUCN tehlike kategorilerine göre değerlendirilmiştir. IUCN tehlike kategorilerine göre alanda; CR (Çok tehlikede) kategorisinde 5, VU (Zarar görebilir) kategorisinde 7, NT (Tehdit altına girebilir) kategorisinde 3 taksonun varlığı belirlenmiştir. Her türün doğal ortamı içindeki tehdit dereceleri arazi gözlemlerine dayanarak belirlenmiştir. Tehlike altındaki türleri tehdit eden faktörler açıklanmıştır.

Endangered Species of *Fabaceae* Lindl. Family in Flora of Nakhchivan Autonomous Republic

Keywords:
Biodiversity,
Endemic,
Fabaceae Lindl.,
Threatened categories

Abstract: This study have been carried out during 2014-2018 in order to determine endemic and non-endemic rare plants of *Fabaceae* Lindl. family on the area of Nakhchivan Autonomous Republic. In this study, total of 2835 vascular plant species belonging to 170 families and 874 genera were determined through field surveys and reviewing of the "Flora of Azerbaijan". *Fabaceae* Lindl. family is represented by 258 species belonging to 46 genera in the flora of Nakhchivan Autonomous Republic. In the results of the investigation it was determined that 15 species of *Fabaceae* Lindl. family are rare and endangered that they have been included to the Red Book of Nakhchivan Autonomous Republic. Also, total of 15 rare species, including 6 endemics and 9 non-endemics were evaluated according to IUCN danger categories. According to the IUCN danger categories as follows; 5 taxa in CR (Critically endangered) category, 7 taxa in VU (Vulnerable), 3 taxa in the NT (Near threatened) categories were determined. Threat categories in habitat of every species were determined on the base of field observes. The factors were explained which threats endangered species.

1. GİRİŞ

Tohumlu bitkiler içerisinde Baklagiller (*Fabaceae* Lindl.) familyasından olan türler doğada ve insan hayatında büyük önem taşımaktadır. Son dönemlerde Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti topraklarında çevresel koşulların büyük ölçüde değişmesi ve antropogen faktörlerin

etkisi sonucunda doğada diğer bitkilerle birlikte, Baklagiller familyasından olan türlerin de gen havuzunu düzenleyen bir takım türlerin yok olma tehlikesini yarattı. Bu türlerden bazılarının nadir ve nesli tükenmekte olduğu dikkate alınarak Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabına

(Talıbov ve İbrahimov, 2010) dahil edilmiştir. Özerk Cumhuriyeti'nde ilk kez yayınlanan bu kitapta yeni tehlike sınıfları esas alınarak dokuz kategori değişikliği teklifi yapılmıştır.

Yapılan araştırmalara göre Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nde 170 familya ve 874 cinse ait 2835 tür yayılış göstermektedir (Talıbov ve İbrahimov, 2008) ki, bu da Azerbaycan florasının (4500 tür) %63'ünü oluşturmaktadır. Arazide bulunan 2835 türün 114'ü Bryophyta, 7'si Equisetophyta, 10'u Polypodiophyta, 11'i Pinophyta, 2'si Gnetophyta, 2691 adeti ise Magnoliophyta (547'si Monocotyledoneae, 2144'ü Dicotyledoneae) bölümüne aittir. Yapılan araştırmalara göre, belirlenen 202 tür, "yok olmak üzere", "tehlike altında" ya da "hassas türler" olarak Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Kırmızı Kitabı'nda yer almıştır (Talıbov ve İbrahimov, 2010). Bu türlerden 15'i Baklagiller familyasından olan bitkilerdir.

Bölgenin iklimsel koşulları ve sahip olduğu jeolojik ve jeomorfolojik çeşitlilik, doğa koruma açısından olağanüstü öneme sahip bir bitki örtüsünün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Çok sayıda endemik bitki türüne ev sahipliği yapan Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti, aynı zamanda Baklagiller (*Fabaceae* Lindl.) familyasından olan bazı cinslerin biyolojik çeşitlilik merkezidir. Floristik açıdan zengin olan Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinde uluslararası sözleşmelere göre tehlike altında olan ve korunması gereken çok sayıda bitki türü mevcuttur.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın materyalini Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan Baklagiller (*Fabaceae* Lindl.) familyası ile ilgili yaptığımız araştırmalar, "Azerbaycan Florası"ndaki (Ahundov ve ark., 1954) kayıtlar ve bugüne kadar bölgede yapılan diğer çalışmalardan (Ganbarov, 2014a, 2014b; İbrahimov, 2012, 2016; Talıbov ve İbrahimov, 2013) elde edilen floristik bulgular oluşturmaktadır. Bitkilerin tehlike kategorileri Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Kırmızı Kitabı'na (2010), Azerbaycan Cumhuriyeti Kırmızı Kitabı'na (2013) ve IUCN kategorilerine (2001) göre

belirlenmiştir. Endemik ve nadir bitkilerin listede verilmiş sırası, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti florasının sınıflandırma spektrumunda gösterilen sisteme göredir (Talıbov ve İbrahimov, 2008).

IUCN tehlike kategorilerine göre; CR (Critically Endangered) Çok tehlikede, VU (Vulnerable) Zarar görebilir, NT (Near Threatened) Tehdit altına girebilir anlamına gelmektedir. Bu makalede her türün doğal ortamı içindeki tehdit dereceleri arazi gözlemlerine dayanarak belirlenmiş ve tehlike altındaki türleri tehdit eden faktörler açıklanmıştır.

3. BULGULAR

Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinde Baklagiller (*Fabaceae* Lindl.) familyasından endemik ve endemik olmayan nadir bitkilerin tehlike kategorilerine göre gruplandırılması tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Baklagiller familyasından olan bitkilerin tehlike kategorilerine göre gruplandırılması

	CR	VU	NT	Toplam
Endemik	2	3	1	6
Endemik Olmayan	3	4	2	9
Toplam	5	7	3	15

Bölgede Baklagiller familyasından doğal yayılışa sahip 15 türden 6'sı endemik, 9'u endemik olmayan nadir bitki olmak üzere tehlike altındadır. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Kırmızı Kitabı'na (2010), Azerbaycan Cumhuriyeti Kırmızı Kitabı'na (2013) ve IUCN tehlike kategorilerine (2001) göre sözkonusu 15 türün 5 adeti (2 endemik) CR, 7 adeti (3 endemik) VU, 2 adeti (1 endemik) NT kategorilerine dahil edilmiştir.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinde Baklagiller familyasından doğal yayılışa sahip endemik ve endemik olmayan nadir bitkilerin Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Kırmızı Kitabı'na, Azerbaycan Cumhuriyeti Kırmızı Kitabı'na ve IUCN tehlike kategorilerine göre dağılımı tablo 2 ve tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 2. Baklagiller familyasından endemik olan nadir bitkilerin tehlike kategorileri

Taksonunun Adı	Cins	Tehlike Kategorileri	
		Ulusal tehlike kategorisi	IUCN tehlike kategorisi
<i>Astragalus karjagini</i> Boriss.	<i>Astragalus</i>	VU C2a (i); D2	
<i>Astragalus nachitschevanicus</i> Rzazadə	<i>Astragalus</i>	CR B1ac (i)	CR B1ab (i,ii,iii) c (i) + 2ab (i,ii,iii) c (i)
<i>Astragalus prilipkoanus</i> Grossh.	<i>Astragalus</i>	VU C2a (i)	VU C2a (i)
<i>Colutea komarovii</i> Takht.	<i>Colutea</i>	CR B1ac (ii, iv); C2a (i)	

Tablo 3. Baklagiller familyasından endemik olmayan nadir bitkilerin tehlike kategorileri

Taksonunun Adı	Cins	Tehlike Kategorileri	
		Ulusal tehlike kategorisi	IUCN tehlike kategorisi
<i>Astragalus aureus</i> Willd.	<i>Astragalus</i>	NT	
<i>Astragalus flavirubens</i> Al. Fed., Fed. et Rzazade	<i>Astragalus</i>	VU C2a (i)	
<i>Astragalus badamliensis</i> Chalilov	<i>Astragalus</i>	CR B1ac (ii, iv); C2a (i)	CR A2c+ 3c; B1ac(i) + 2ab(i,ii,iii)
<i>Astragalus paradoxus</i> Bunge	<i>Astragalus</i>	CR B1ac (i)	CR A2c+ 3c; B1ac(i) + 2ab(i,ii,iii)
<i>Astragalus regelii</i> Trautv.	<i>Astragalus</i>	NT	NT
<i>Astragalus szovitsii</i> Fisch. et C.A.Mey.	<i>Astragalus</i>	VU C2a (i)	VU A2c + 3c
<i>Cicer anatolicum</i> Alef.	<i>Cicer</i>	VU B1b(iv)c(i,iii)	
<i>Cicer minutum</i> Boiss. et Hohen.	<i>Cicer</i>	VU A1ac; B1b(iv)c(iii)	
<i>Onobrychis cornuta</i> (L.) Desv.	<i>Onobrychis</i>	NT	
<i>Vavilovia formosa</i> (Stev.) Fed.	<i>Vavilovia</i>	CR C2a(ii)	
<i>Vicia ervilia</i> (L.) Willd.	<i>Vicia</i>	VU C2a(i); D2	

Uluslararası standartlara ve kabul edilen son kriterlere uygun olarak *Fabaceae* Lindl. familyasına ait endemik ve endemik olmayan nadir türlerin durumu ve ekolojik

değerlendirilmesi yapılmıştır. Doğada yapılan izleme, geobotaniki araştırmalar ve toplanan malzemelerin analizi bu türlerin ekolojik değerlendirilmesi için temel olmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Baklagiller familyasından endemik ve endemik olmayan nadir türlerin ekolojik özellikleri

Taksonunun Adı	Tehlike Kategorileri		Rastladığı Biyotop	Ekolojik Tipler
	Ulusal tehlike kategorisi	IUCN tehlike kategorisi		
<i>Astragalus aureus</i> Willd.	NT		kuru taşlı, çakıllı, kurak yamaçlar	Kseromezofit
<i>Astragalus flavirubens</i> Al. Fed., Fed. et Rzazade	VU C2a (i)		kuru taşlı, çakıllı, kurak yamaçlar	Kserofit
<i>Astragalus karjaginii</i> Boriss.	VU C2a (i); D2		kuru taşlı, çakıllı, kurak yamaçlar	Kserofit
<i>Astragalus badamliensis</i> Chalilov	CR B1ac (ii, iv); C2a (i)	CR A2c + 3c; B1ac(i) + 2ab(i, ii, iii)	kuru taşlı kurak yamaçlar	Mezokserofit
<i>Astragalus nachitschevanicus</i> Rzazade	CR B1ac (i)	CR B1ab (i,ii, iii) c (i) + 2ab (i,ii,iii) c (i)	kuru açık yerler, taşlı yamaçlar	Kserofit
<i>Astragalus paradoxus</i> Bunge	CR B1ac (i)	CR A2c + 3c; B1ac(i) + 2ab(i,ii,iii)	kuru, taşlı, çakıllı ve kumlu yamaçlar	Kserofit
<i>Astragalus prilipkoanus</i> Grossh.	VU C2a (i)	VU C2a (i)	kuru taşlı yamaçlar ve kayalık yerler	Kseromezofit
<i>Astragalus regelii</i> Trautv.	NT	NT	kuru taşlı yamaçlar ve kayalık yerler	Mezokserofit
<i>Astragalus szovitsii</i> Fisch. et C.A.Mey.	VU C2a (i)	VU A2c + 3c	kuru açık yerler, taşlı yamaçlar	Kserofit
<i>Cicer anatolicum</i> Alef.	VU B1b(iv)c(i,iii)		kuru açık yerler, taşlı yamaçlar	Kserofit
<i>Cicer minutum</i> Boiss. et Hohen.	VU A1ac; B1b(iv)c(iii)		taşlı, çakıllı, bazen verimli olmayan topraklar	Mezokserofit
<i>Colutea komarovii</i> Takht.	CR B1ac (ii, iv); C2a (i)		kuru açık yerler, taşlı yamaçlar	Kserofit
<i>Onobrychis cornuta</i> (L.) Desv.	NT		kuru taşlı ve çakıllı yamaçlar	Kserofit
<i>Vavilovia formosa</i> (Stev.) Fed.	CR C2a(ii)		taşlı, çakıllı ve kumlu yamaçlar	Kserofit
<i>Vicia ervilia</i> (L.) Willd.	VU C2a(i); D2		kuru taşlı ve kumlu yamaçlar	Kseromezofit

Baklagiller familyasından nadir ve nesli tehlike altında olan bitkilerin listesi.

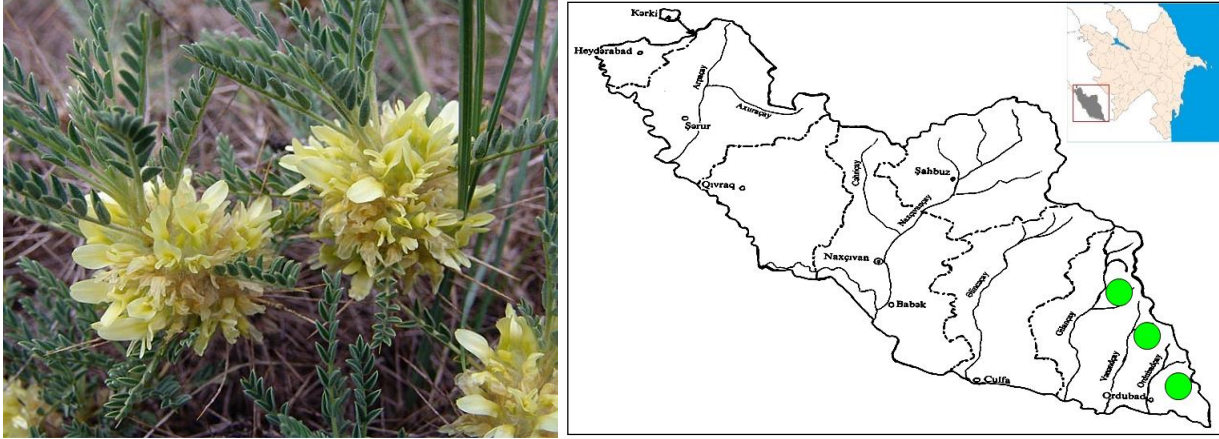
Astragalus aureus Willd.

Ordubad ilçesinde Kapıcık, Karanguş ve Soğuk dağ arazilerinde kuru taşlı, çakıllı, kurak

yamaçlarda rastlanır (Şekil 1). Kseromezofittir. Atropatan elementidir.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: NT

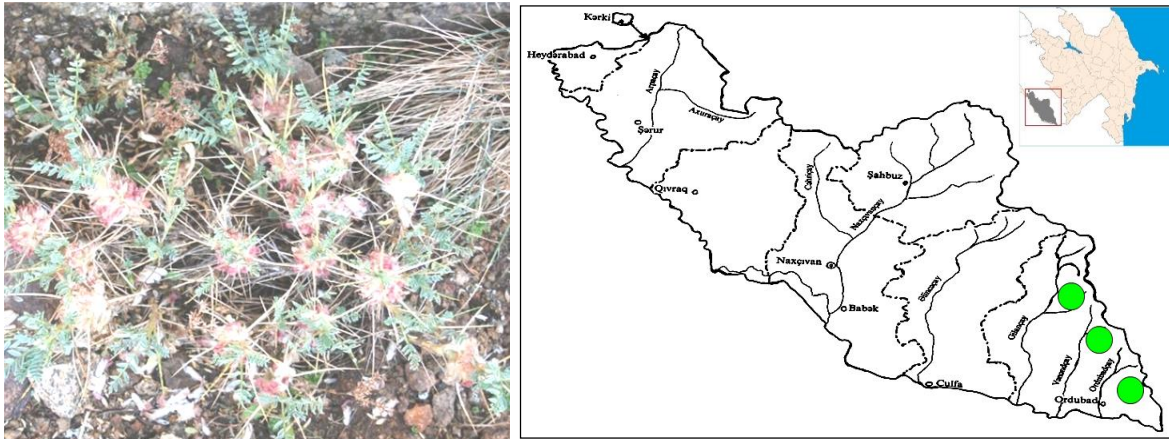
Şekil 1. *Astragalus aureus* Willd. ve yayılış alanı

***Astragalus flavirubens* Al. Fed., Fed. et Rzazade.**

Azerbaycan'da Ordubad ilçesinde Kapıcık, Karankuş ve Soğuk dağ arazilerinde subalp ve alp kuşaklarındaki kuru taşlı, çakıllı, kurak yamaçlarda

yayılmıştır (Şekil 2). Kserofittir. Atropatan elementidir. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: VU C2a(i)

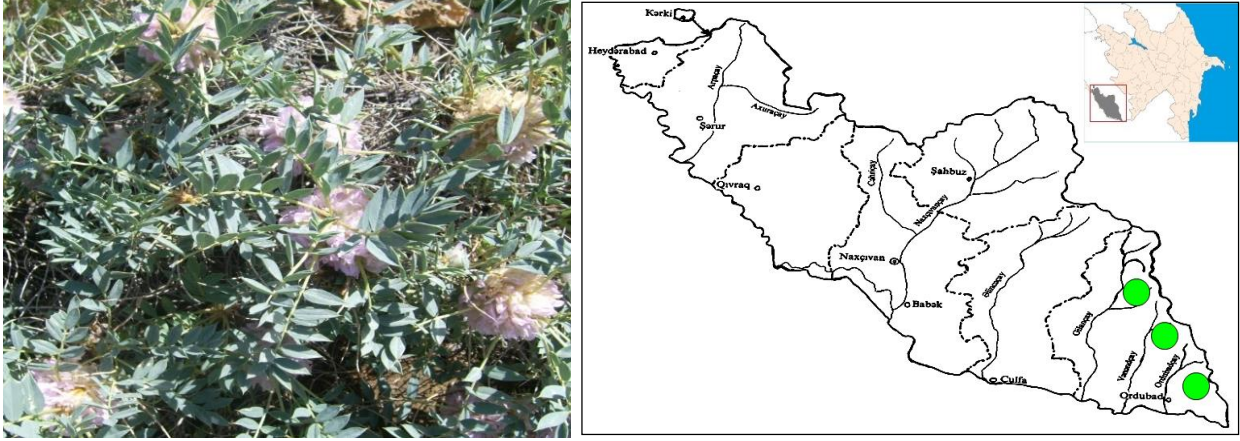
Şekil 2. *Astragalus flavirubens* Al. Fed., Fed. et Rzazade ve yayılış alanı.

***Astragalus karjagini* Boriss.**

Azerbaycan'da Ordubad ilçesinde Kapıcık, Karankuş ve Soğuk dağ arazilerinde kuru taşlı, çakıllı, kurak yamaçlarda rastlanır (Şekil 3). Endemikdir. Kserofittir. Kuzey İran elementidir.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: VU C2a (i);D2

Şekil 3. *Astragalus karjagini* Boriss. ve yayılış alanı.

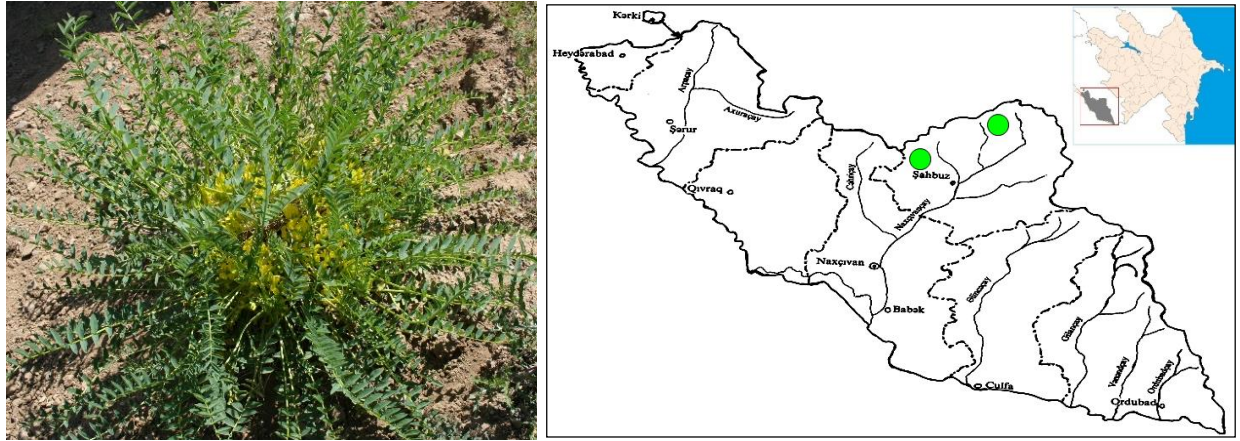
Astragalus badamliensis Chalilov

Azərbaycan'da Şahbuz ilçesi Badamlı köyü və Küküdağ çevresində kuru yamaçlar və kurak taşlı otlaklarda yayılmıştır (Şekil 4). Mezokserofittir. Atropatan elementidir. Azərbaycan'ın nadir bir türüdür.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ve Azərbaycan Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: CR B1ac (ii, iv); C2a (i)

IUCN tehlike kategorisi: CR A2c + 3c; B1ac(i) + 2ab(i, ii, iii)

Şekil 4. *Astragalus badamliensis* Chalilov ve yayılış alanı.

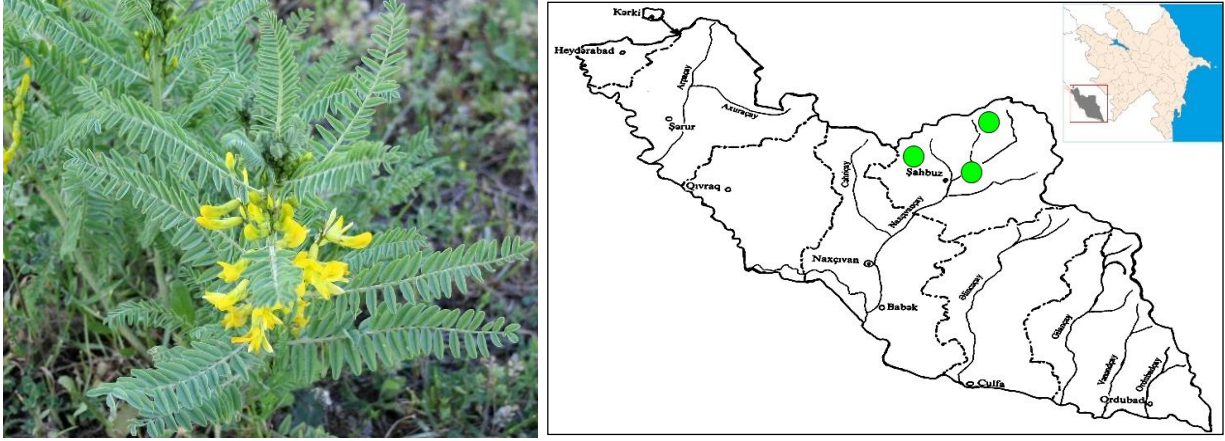
Astragalus nachitschevanicus Rzadzadə

Azərbaycan'da Şahbuz ilçesinde Qarababa, Badamlı, Kuku köyləri və Keçeldağ çevresində kuru açık yerler, taşlı yamaçlarda rastlanır (Şekil 5). Endemikdir. Kserofittir. Atropatan elementidir. Azərbaycan'ın nadir, endemik bir türüdür.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ve Azərbaycan Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: CR B1ac (i)

IUCN tehlike kategorisi: CR B1ab (i, ii, iii) c (i) + 2ab (i, ii, iii) c (i)

Şekil 5. *Astragalus nachitschevanicus* Rzadadə ve yayılış alanı.

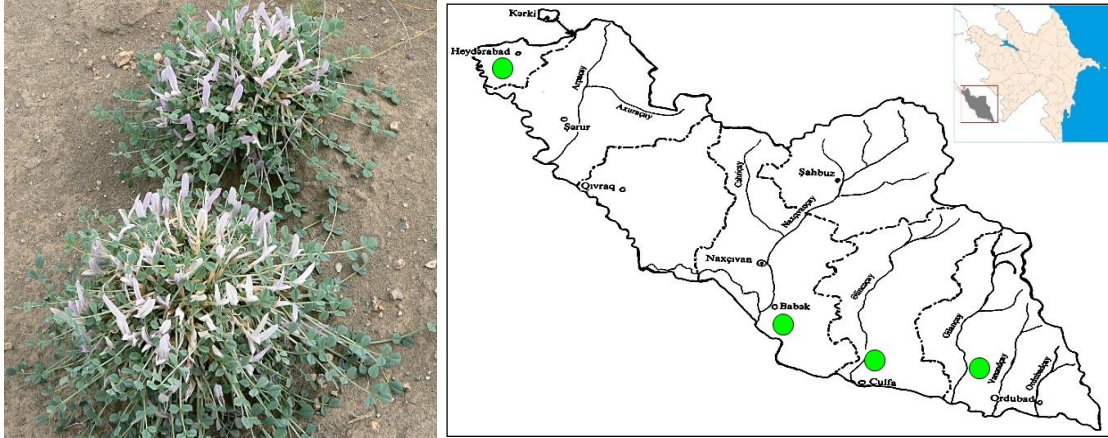
Astragalus paradoxus Bunge

Azərbaycan'da Sederek ilçesinde Vəlidag, Culfa ilçesinde Dərşam, Ordubad ilçesinde ise Çənnəb və Məzrə köyləri yakınlarındaki tepelerde kuru, taşlı, çakıllı ve kumlu yamaçlarda rastlanır (Şekil 6). Kserofittir. Atropatan elementidir. Azərbaycan'ın nadir, Kafkasya'nın endemik bir türüdür.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ve Azərbaycan Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: CR B1ac (i)

IUCN tehlike kategorisi: CR A2c+3c;B1ac(i)+2ab(i,ii,iii)

Şekil 6. *Astragalus paradoxus* Bunge ve yayılış alanı.

Astragalus prilipkoanus Grossh.

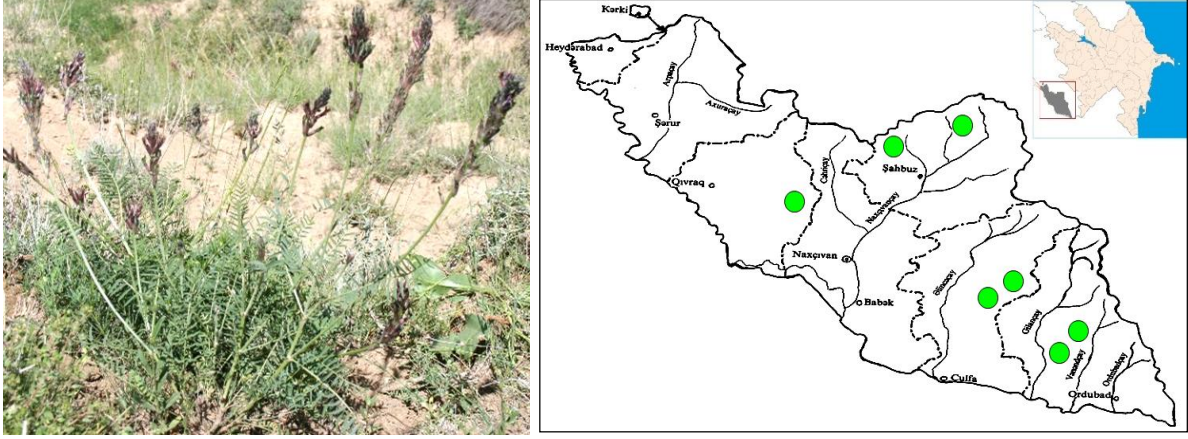
Genel olarak Güney Kafkasya'da ancak Kengerli ilçesinde Anabadgedik dağı, Şahbuz ilçesi Badamlı ve Kuku, Culfa ilçesinin Şurud ve Gal, Ordubad ilçesi Bilöv, Tivi ve Paraga köyləri

arazilerinde kuru taşlı yamaçlar ve kayalık yerlerde az rastlanır (Şekil 7). Endemikdir. Kseromezofittir. Atropatan elementidir. Azərbaycan'ın nadir, Kafkasya'nın endemik bir türüdür.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: VU C2a(i)

IUCN tehlike kategorisi: VU C2a (i).

Şekil 7. *Astragalus prilipkoanus* Grossh. ve yayılış alanı.

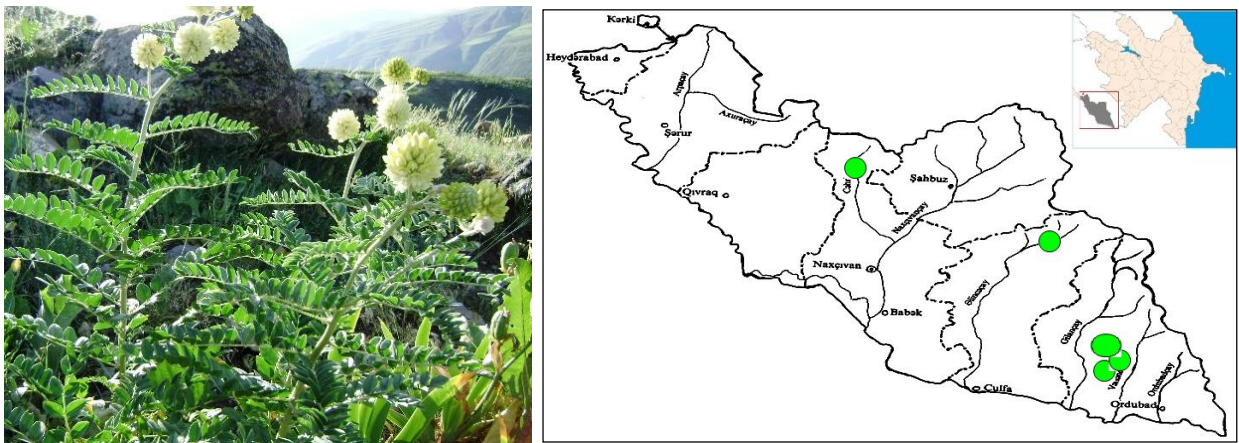
***Astragalus regelii* Trautv.**

Azerbaycan'da Babek ilçesinin Buzgov, Culfa ilçesinin Arafsa, Ordubad ilçesinin Bilev, Parağa, Tivi ve Bist köyleri arazilerinde kuru taşlı yamaçlar ve kayalık yerlerde rastlanmaktadır (Şekil 8). Mezokserofittir. Atropatan elementidir. Azerbaycan'ın nadir, endemik bir türüdür.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: NT

IUCN tehlike kategorisi: NT

Şekil 8. *Astragalus regelii* Trautv. ve yayılış alanı.

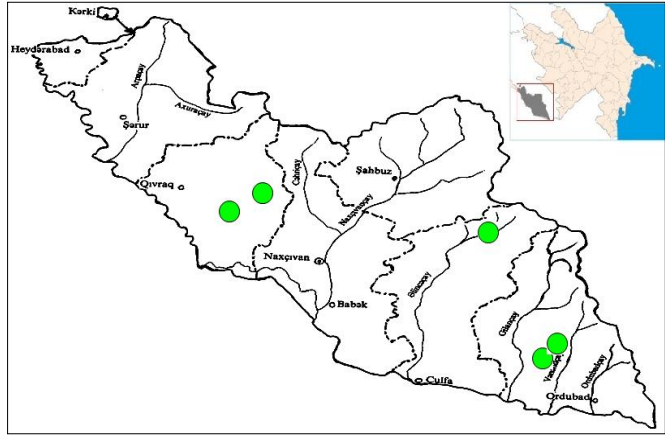
***Astragalus szovitsii* Fisch. et C.A.Mey.**

Azərbaycan'da Şerur rayonunun Karakuş dağı, Kengerli rayonunun Çalxanqala, Culfa ilçesinin Arafsa, Ordubad ilçesi Bile ve Behrud köyleri arazilerinde kuru açık, taşlı, kireçli ve kil topraklarda az az rastlanır (Şekil 9). Kserofittir. Kafkasya elementidir. Azərbaycan'ın nadir, Kafkasya'nın endemik bir türüdür.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ve Azərbaycan Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: VU C2a (i)

IUCN tehlike kategorisi: VU A2c + 3c

Şekil 9. *Astragalus szovitsii* Fisch. et C.A.Mey. ve yayılış alanı.

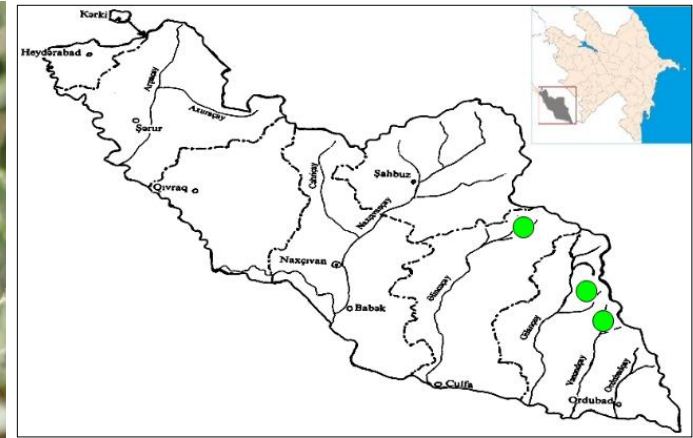
***Cicer anatolicum* Alef.**

Azərbaycan'da Culfa ilçesinde Aracıq dağı, Ordubad ilçesinde Kapıcık ve Karankuş dağı arazilerinde kuru açık yerlerde ve taşlı yamaçlarda rastlanır (Şekil 10). Kserofittir. Küçük Asya

elementidir.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: VU B1b(iv) c (i,iii)

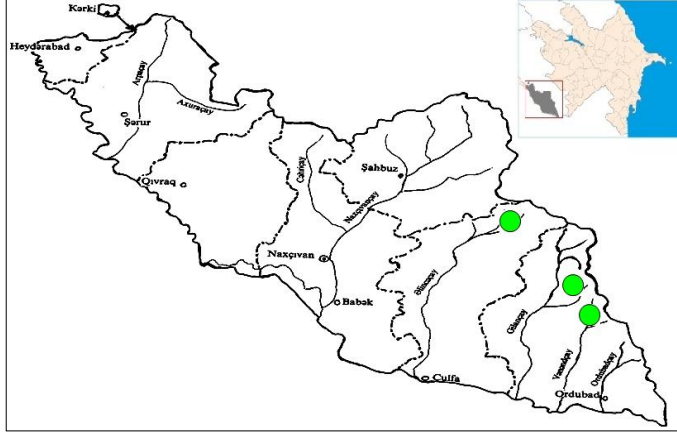
Şekil 10. *Cicer anatolicum* Alef. ve yayılış alanı.

***Cicer minutum* Boiss. et Hohen.**

Culfa ilçesinin Aracıq, Ordubad ilçesinin Kapıcık ve Karankuş dağı arazilerinde taşlı, çakıllı, bazen verimli olmayan topraklarda rastlanır (Şekil 11). Mezokserofittir. Atropatan elementidir.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: VU A1ac; B1b(iv) c(iii)

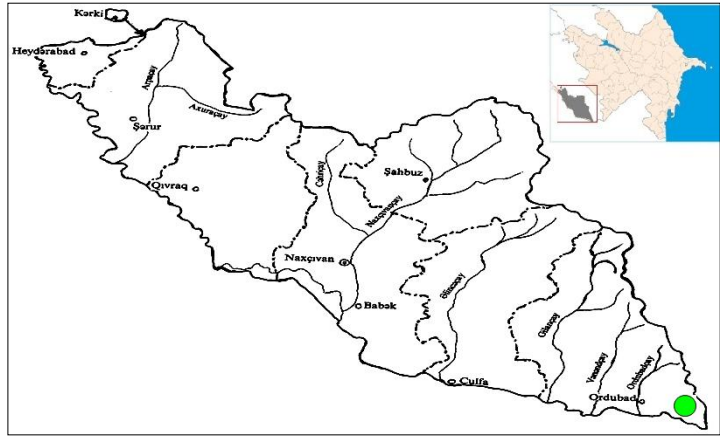
Şekil 11. *Cicer minutum* Boiss. et Hohen. ve yayılış alanı.

***Colutea komarovii* Takht.**

Azərbaycan'da Ordubad ilçesi Kotam köyü yakınlarındaki Sarı tepeler ve Eski Kotam köyü arazilerinde kuru açık yerler, taşlı yamaçlarda yayılmıştır (Şekil 12). Kserofittir. Endemikdir.

Atropatan elementidir. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: CR B1ac (ii, iv); C2a (i)

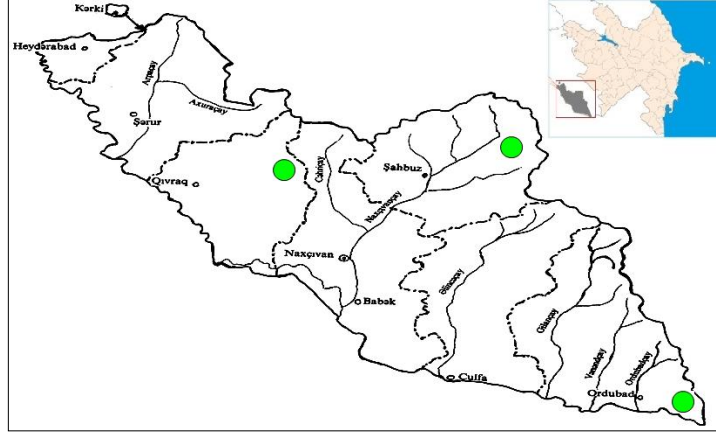
Şekil 12. *Colutea komarovii* Takht. ve yayılış alanı.

***Onobrychis cornuta* (L.) Desv.**

Şerur ilçesinde Karakuş, Şahbuz ilçesinde Keçeladağ ve Ordubad ilçesinde Kotam Dağı arazilerinde kuru taşlı ve çakıllı yamaçlarda

yayılmıştır (Şekil 13). Kserofittir. Ön Asya coğrafi elementidir. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: NT

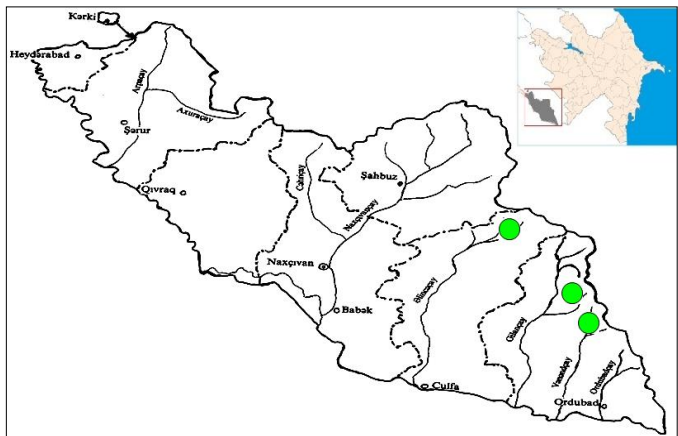
Şekil 13. *Onobrychis cornuta* (L.) Desv. ve yayılış alanı.

***Vavilovia formosa* (Stev.) Fed.**

Ordubad ilçesi Gemikaya, Kapıcık ve Soğuk dağlarının alp kuşağında taşlı, çakıllı ve kumlu yamaçlarda rastlanır (Şekil 14). Kserofittir. Atropatan elementidir.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: CR C2a(ii)

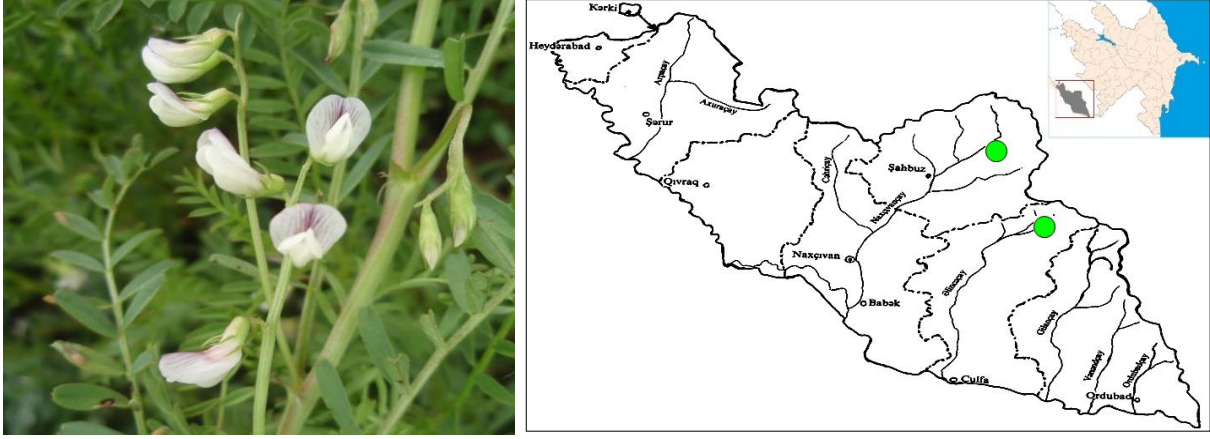
Şekil 14. *Vavilovia formosa* (Stev.) Fed. ve yayılış alanı.

Vici ervilia (L.) Willd.

Şahbuz ilçesi Biçenek köyü ve Culfa ilçesinin Aracıq dağı arazisinde kuru taşlı ve kumlu yamaçlarda rastlanır (Şekil 15). Kseromezofittir. Akdeniz elementidir.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabında yer almaktadır.

Ulusal tehlike kategorisi: VU C2a(i); D2

Şekil 15. *Vici ervilia* (L.) Willd. ve yayılış alanı.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinde *Fabaceae* Lindl. familyasında saptanan 258 türden, 6 adeti endemik, 9 adeti endemik olmayan nadir bitki olmak üzere toplam 15 adeti tehlike altındadır. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Kırmızı Kitabı'na (2010), Azerbaycan Cumhuriyeti Kırmızı Kitabı'na (2013) ve IUCN kategorilerine (2001) göre sözkonusu 15 türün 5 adeti CR, 7 adeti VU, 3 adeti NT kategorilerine dahil edilmiştir. Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinde yayılış gösteren ve yok olma tehlikesi altında bulunan endemik ve endemik olmayan nadir bitki taksonlarının koruma altına alınması için gerekli çalışmalar başlatılmalıdır. Arazide yayılış gösteren ve IUCN kriterlerine göre CR ve VU kategorilerine dahil edilen birçok türün bulunduğu alanlar mutlak koruma altına alınmalı ve Tohum Bankasına kazandırılmalıdır.

5. KAYNAKLAR

- Ahundov, G.F., İsayev, Y.M., Karyagin, İ.İ., Prilipko, L.İ., Rzazade, R.Y. Azerbaycan florası. (1954). Bakü. Azerbaycan SSR Bilimler Akademisi yayını, 5, 580.
- Alizade, V.M. (Sorumlu editör) (2013). Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Kırmızı Kitabı. Nadir ve nesli

tükenmekte olan bitki ve mantar türleri. İkinci Baskı. Bakü. Batı-Doğu yayını, 670.

- Gainbarov, D.SH. (2014a). Ecological groups of Astracantha and Astragalus species of Nakhchivan Autonomous Republic. European Academic Research, 2 (2), 1933-1937.
- Gainbarov, D.SH. (2014b). Floristik analysis of Astracantha and Astragalus species spreading in the area of the Nakhchivan Autonomous Republic. European Academic Research, 6 (12), 2586-2593.
- İbrahimov, E.M. (2012). Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti arazisinde yayılmış ağaçların ve çalılıkların durumu. Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümünün Haberleri, Tabiat ve teknik bilimler serisi, 4, 89-104.
- İbrahimov, E.M. (2016). Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti orman ekosisteminin ağaçları ve çalılıkları. Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümünün Haberleri, Tabiat ve teknik bilimler serisi, 2, 84-96.
- IUCN (2001). Red List Categories and Criteria: Version 3.1. Prepared by the IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland Switzerland and Cambridge, UK.

Talıbov, T.H., İbrahimov, A.Ş. (2008). Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti florasının sınıflandırma spektrumu, Nahçıvan, 364.

Talıbov, T.H., İbrahimov, A.Ş. (2010). Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Kırmızı Kitabı. 2: 676.

Talıbov, T.H., İbrahimov, E.M. (2013). Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinin dendroflorası. Azərbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümünün Haberləri, Tabiat ve tehniki bilimler serisi, 4, 53-68.